

A black and white photograph of Jerzy Popiełuszko, a Polish priest and activist. He is shown from the chest up, looking down with a somber expression. His hands are clasped together in a prayerful gesture, held near his face. He is wearing a dark suit jacket over a white shirt with a lace-trimmed collar. The lighting is dramatic, highlighting the texture of his hair and the details of his clothing.

bł. ks.

Jerzy Popiełuszko

Ofiara systemu
komunistycznego

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Młodość

Życie ks. Jerzego Popiełuszki przypadło na okres komunistycznego zniewolenia Polski po II wojnie światowej, kiedy to rządzący komuniści, ze wsparciem Rosjan, walczyli z tradycją narodową i wiarą. Siłą i terrorem wprowadzano ustrój komunistyczny, niszcząc jakiegokolwiek przejawy sprzeciwu. Alfons – gdyż takie było pierwotne imię ks. Jerzego – urodził się 14 września 1947 r. w wiejskiej, pobożnej rodzinie, w której odważnie kultywowano polskie tradycje narodowe.

Alfons (ks. Jerzy) Popiełuszko otrzymał na chrzcie św. imię dla upamiętnienia swojego wujka Alfonsa Gniedziejki, żołnierza Armii Krajowej, zabitego w 1945 r. przez rosyjskich żołnierzy okupujących Polskę. Ks. Popiełuszko zmienił pierwotne imię na Jerzy w 1972 r., gdyż kojarzyło się ono negatywnie.

Armia Krajowa była konspiracyjną niepodległościową organizacją wojskową Polskiego Państwa Podziemnego, działającą w okresie II wojny światowej. Stanowiła część Sił Zbrojnych RP. Została powołana 14 lutego 1942 r. z rozkazu Naczelnego Wodza gen. Władysława Sikorskiego. Armia Krajowa działała na terytorium Polski okupowanej przez Niemców i Rosjan.

Alek wraz z trojgiem rodzeństwa wychowywał się w rodzinie rolniczej. Dzieci od najmłodszych lat pomagały swoim rodzicom w pracach polowych i w gospodarstwie. Codziennosc Popiełuszków wyznaczało życie religijne oraz uprawa ziemi, z której się utrzymywano.

Rodzinna miejscowość ks. Jerzego – Okopy, znajduje się na północnym wschodzie Polski i jest związana pobliskim miasteczkiem Suchowolą. Według dawnych obliczeń geograficznych to miasto jest środkiem Europy.

Marianna i Władysław Popiełuszkowie dbali o religijne i patriotyczne wychowanie swoich dzieci. Byli dla nich przykładem pracowitości i wiary w Boga. Młody Alfons bez względu na pogodę, codziennie chodził pieszo ok. 5 km do kościoła w Suchowoli by służyć jako ministrant do Mszy św. przed zajęciami szkolnymi.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Od Seminarium do wojska

Po zdaniu egzaminu maturalnego Alfons (ks. Jerzy) Popiełuszko w 1965 r. wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Jednak czas jego formacji i studiów został naznaczony jednym z elementów walki PRL z Kościołem katolickim, jakim była dwuletnia obowiązkowa służba wojskowa kleryków. Ta antykościelna akcja inspirowana motywami politycznymi miała na celu m.in. nakłonienie kleryków do rezygnacji z seminarium oraz była m.in. odwetem państwa za niezłomną postawę Prymasa Polski – kard. Stefana Wyszyńskiego.

Na początku drugiego roku studiów, tuż po przyjęciu stroju duchownego, kleryk Alfons (ks. Jerzy) Popiełuszko został wcielony do kleryckiej jednostki wojskowej osobiście doświadczając represji komunistycznych wymierzonych w Kościół. Zdjęcie seminaryjnego rocznika Alfonsa (ks. Jerzy) Popiełuszki przed uroczystością obłóczyn – 16 października 1966 r.

Formalnie jednostka wojskowa nr 4413, do której trafił alumn Popiełuszko była 54. Szkolnym Batalionem Ratownictwa Terenowego. Była to jedna z trzech jednostek utworzonych specjalnie dla kleryków. Jednak to w Bartoszycach poddawano kleryków najsilniejszej indoktrynacji komunistycznej.

Codziennosc kleryków-żołnierzy była wypełniona zajęciami politycznymi, których celem było ośmieszanie religii katolickiej, Kościoła i hierarchów oraz gloryfikowanie ideologii komunistycznej. Obowiązkowe było również oglądanie filmów i czytanie gazet propagandowych. W ciągu dwóch lat alumni tylko kilka razy mieli zajęcia będące rzeczywistym szkoleniem wojskowym.

Alfons (ks. Jerzy) Popiełuszko należał do najbardziej represjonowanych kleryków. Za noszenie medalika na szyi, różańca na palcu oraz odważną, publiczną modlitwę na kolanach, do której zachęcał innych alumnów-żołnierzy, musiał w pełnym umundurowaniu (ważącym kilkadziesiąt kilogramów) stać godzinami na baczność boso na betonowej posadzce, czołgać się między nogami przełożonych czy w masce gazowej sprzątać korytarze i toalety. Często wrzucano go do głębokiego basenu, w którym go przytapiało (tzw. nauka pływania).

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Od wojska do Seminarium

Doświadczenie służby wojskowej miało negatywny wpływ na zdrowie Alfonsa (ks. Jerzego) Popiełuszki, do końca życia zmagał się z problemami zdrowotnymi. Po powrocie do seminarium przeszedł on ciężką operację tarczycy, która zagrażała jego życiu. Pomimo ciężkich doświadczeń kontynuował on studia seminaryjne, które były okresem dojrzewania do drogi kapłańskiej.

„Bo ja chcę być przy prymasie” – taką odpowiedź usłyszał od Alfonsa (ks. Jerzego) Popiełuszki suchowolski wikariusz ks. Piotr Bożyk, który zapytał go o motywacje wstąpienia do seminarium w Warszawie. Prymas kard. Stefan Wyszyński, internowany przez komunistów w latach 1953-1956, był otaczany przez Polaków szczególnym szacunkiem, jako obrońca narodu i symbol prześladowania Kościoła w Polsce.

Lata studiów seminaryjnych wypełniała nauka przedmiotów filozoficznych oraz teologicznych, a także formacja religijna, która kształtowała przyszłych duszpasterzy. Doświadczenia wojskowe kleryka Popiełuszki umocniły w nim pewność wyboru drogi kapłańskiej oraz zahartowały na przyszłe doświadczenia życiowe

Po latach studiów i formacji seminaryjnej, Jerzy Popiełuszko przyjął święcenia prezbiteratu z rąk kard. Stefana Wyszyńskiego, 28 maja 1972 r. w Bazylice Archikatedralnej pw. św. Jana Chrzciciela w Warszawie.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

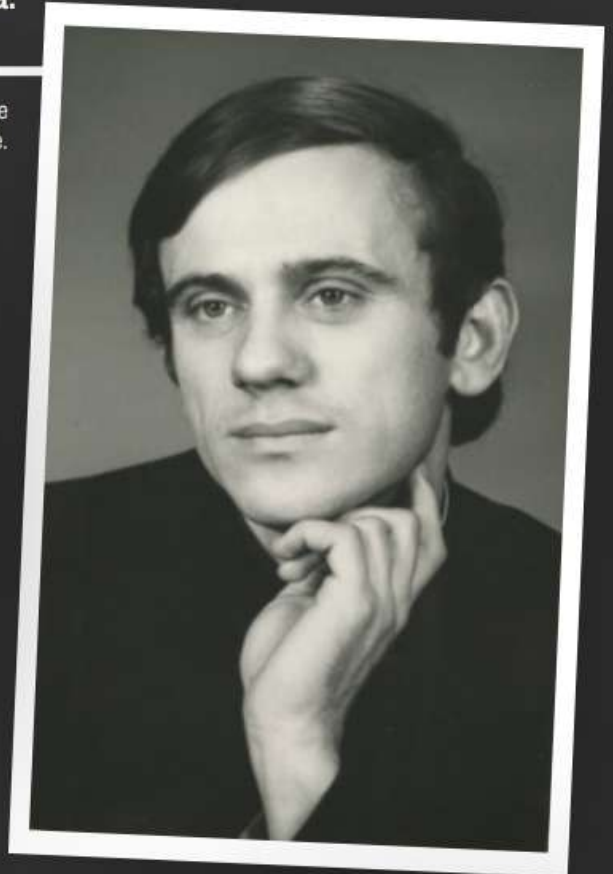
Kapłaństwo

Jako wikariusz w parafiach archidiecezji warszawskiej nie wyróżniał się niczym szczególnym. Pełniąc Służbę Bożą wykonywał obowiązki, które powierzali mu kolejni proboszczowie. Zmiana nastąpiła w 1978 r., kiedy to ks. Jerzy z powodu słabego stanu zdrowia nie mógł już pełnić obowiązków wikariusza. W maju 1980 r. w jako rezydent trafił do warszawskiej parafii św. Stanisława Kostki na Żoliborzu, z którą związał się do końca życia.

W 1972 r. został wikariuszem w Ząbkach, następnie w podwarszawskim Aninie oraz w parafii Dzieciątka Jezus w Warszawie.

Katechizował, odpowiadał za służbę liturgiczną oraz pomagał w opiece nad Zespołem Bielonek. Grał z ministrantami w piłkę, organizował wycieczki.

Codzienna posługa charakteryzowała się obowiązkami duszpasterskimi: chrzcik, spowiadał, przygotowywał dzieci do przyjęcia Pierwszej Komunii Świętej, asystował przy sakramencie małżeństwa.

Od 1979 r. rozpoczął pracę duszpasterską w kościele pw. św. Anny w stolicy, gdzie głosił kazania dla studentów warszawskich uczelni. W sposób szczególny związał się ze studentami medycyny, towarzysząc im w różnych momentach ich życia. Powierzono mu również duszpasterstwo pielęgniarek, które dzięki jego posłudze się rozwinęło.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Solidarność

NSZZ „Solidarność” zrodziła się z masowych strajków robotników w sierpniu 1980 r. W tym pierwszym wolnym związku, który był nadzieją wolności w zniewolonej komunizmem Polsce, zrzeszali się robotnicy, rolnicy, studenci i inne grupy społeczne. Do „Solidarności” zapisało się ok. 10 mln Polaków, co stanowiło ewenement w socjalistycznym bloku państw Europy Wschodniej. „Solidarność” scalała naród, stała się drogą do suwerenności, odzyskania przez Polaków wolności po II wojnie światowej.

1 lipca

Drastyczna podwyżka cen żywności, która wywołuje falę strajków. Największe rozpoczynają się na Lubelszczyźnie

14 sierpnia

Początek strajku w Stoczni Gdańskiej im. Lenina. Żądanie strajkujących przywrócenia do pracy zwolnionej kilka dni wcześniej Anny Walentynowicz, poszanowania praw pracowniczych oraz podwyżki płac.

16 sierpnia

Powołanie Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego z Lechem Wałęsą na czele. Kolejnego dnia ogłoszono 21 postulatów strajkowych.

30 sierpnia

Podpisanie w Szczecinie porozumienia między władzą a strajkującymi, kolejne zawarto w Gdańsku (31 sierpnia) i Jastrzębiu (3 września).

17 września

Zjazd delegatów nowych związków w Gdańsku, decyzja o powołaniu jednego związku pod nazwą „Solidarność”.

10 listopada

Rejestracja NSZZ „Solidarność” przez Sąd Najwyższy.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Początki stanu wojennego

Trwający od sierpnia 1980 r. tzw. karnawał „Solidarności” był czasem obudzonych idei wolnościowo-patriotycznych Polaków. Został brutalnie przerwany stanem wojennym wprowadzonym 13 grudnia 1981 r. przez władze komunistyczne. Celem było stłumienie rozwijającego się związku „Solidarność”, a także zdławienie ruchu demokratycznego.

Przez 16 miesięcy legalnej działalności NSZZ „Solidarność” ks. Popiełuszko był z robotnikami, studentami medycyny, pielęgniarkami. Odprawiał Msze św., głosił Słowo Boże i podtrzymywał na duchu strajkujących studentów Wyższej Oficerskiej Szkoły Pożarnictwa w Warszawie. 26 listopada 1981 r. rozpoczęli oni strajk okupacyjny przeciwko zmianie profilu szkoły na placówkę militarną. Wówczas ci studenci mogliby być wykorzystywani do akcji politycznych, w tym do siłowego tłumienia strajków. Opór został brutalnie przerwany 2 grudnia 1981 r.

1981
Grudzień
13
NIEDZIELA

Stan wojenny był okresem szczególnego cierpienia Polaków, pogwałceniem podstawowych praw indywidualnych i społecznych. Jednym z symboli jest telewizyjny kadr przedstawiający premiera PRL gen. Wojciecha Jaruzelskiego, który poinformował Polaków o ukonstytuowaniu się Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego (WRON) i wprowadzeniu stanu wojennego na terenie całego kraju.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Huta Warszawa

Strajki w sierpniu 1980 r. rozprzestrzeniły się na całą Polskę. W łączności z ludźmi Wybrzeża strajk okupacyjny ogłosili robotnicy w Hucie Warszawa, w której zatrudnionych było 10 tys. pracowników.

Był to pierwszy strajk w tym zakładzie, który miał być bastionem partii komunistycznej w stolicy. Strajk wyzwolił uczucia narodowe i religijne. Hutnicy poszukiwali kapłana, który na terenie zakładu mógłby odprawić Mszę św. dla strajkujących...

31 sierpnia 1980 r. delegacja robotników trafiła do kościoła pw. św. Stanisława Kostki na Żoliborzu. Do strajkujących pojechał ks. Jerzy Popiełuszko. Przechodząc przez bramę zakładu usłyszał brawa. Spowiadał robotników oraz koncelebrował jedną z Mszy św.

Zdjęcie: Msza św. po zamachu na Jana Pawła II celebrowana przez ks. Jerzego Popiełuszkę na terenie Huty Warszawa, 14 maja 1981 r.

Przekroczenie bramy Huty Warszawa zmieniło życie ks. Popiełuszki i stało się nowym wyzwaniem. Kapłan wspierał członków zakładowej „Solidarności”, często odwiedzał robotników, interesował się ich losem.

Ks. Jerzy stał się duszpasterzem i przyjacielem hutników. Udzielał im ślubów oraz chrzczył ich dzieci.

Zdjęcie: Pierwsza wizyta bpa Zbigniewa Kraszewskiego w Hucie Warszawa, maj 1981 r.

Ks. Popiełuszko zaprosił hutników do kościoła pw. św. Stanisława Kostki. Medycy, studenci i robotnicy zaczęli tutaj tworzyć wspólne środowisko. Wyjątkową była uroczystość poświęcenia sztandaru NSZZ „Solidarność” Huty Warszawa 26 kwietnia 1981 r.

Do żoliborskiej świątyni przybyły tłumy wiernych. W trakcie uroczystości ks. Jerzy został nazwany „kapelanem hutników”.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Msze za Ojczyznę

Na comiesięczne Msze św. za Ojczyznę, które w latach 1982-1984 w kościele pw. św. Stanisława Kostki celebrował ks. Jerzy Popiełuszko, przybywały tysiące wiernych. W czasie tych liturgii aktorzy recytowali religijno-patriotyczne wiersze, a ks. Jerzy wygłaszał kazania dotyczące prawdy, godności człowieka, sprawiedliwości, nawiązywał do wydarzeń historycznych i aktualnych. Uczestnicy tych Mszy św. po latach wspominali, że w stanie wojennym były one „polską wyspą wolności”.

W czasie religijno-patriotycznych pieśni i hymnów wierni unosili w górę palce w kształt litery V, nawiązywało to do łacińskiego słowa: victoria – wolność. Z inicjatywy ks. Jerzego wierni między rozłożonymi palcami umieszczali krzyż jako znak, że do zwycięstwa idzie się przez cierpienie i mękę.

Zdjęcie: Opozycjoniści: Anna Walentynowicz, Zbigniew Romaszewski, Jacek Kuroń, Adam Michnik w czasie jednej z Mszy św.

W miesiącach letnich Msze św. za Ojczyznę odprawiano na balkonie kościoła. Kazania ks. Jerzego stały się popularne w Polsce i za granicą, przedrukowywano je w pismach konspiracyjnych oraz nagrywano.

Jednym z elementów były religijno-patriotyczne dekoracje plastyczne w prezbiterium świątyni. Nawiązywały one do tematu każdej z Mszy św. za Ojczyznę. Hasło „Bóg i Ojczyzna” widoczne na zdjęciu wyraża dzieje narodu Polskiego oraz definiowało życie oraz działalność ks. Jerzego Popiełuszki.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Prześladowanie

Znaczenie i popularność Mszy św. za Ojczyznę i kazania ks. Popiełuszki stały się niebezpieczne dla systemu komunistycznego. Służby rozpoczęły specjalną Sprawę Operacyjnego Rozpracowania o kryptonimie „Popiel”. W mieszkaniu ks. Jerzego zainstalowano podsłuchy, a w jego otoczeniu pojawili się tajni donosiciele. Duchowny był śledzony i dręczony, niszczone jego samochód, a jednej nocy do jego mieszkania wrzucono cegłę z ładunkiem wybuchowym.

Ks. Jerzy dostawał liczne anonimy z pogrózkami – oto przykład jednego z nich:

ty obrzydliwy faszysto!

Niech nie dziwią się twoi kumple, że znajdą cię wkrótce z poderżniętym gardłem. Módl się, może ci to coś pomoże, ty wyrodku rodu ludzkiego, kreaturo!

/bez podpisu/

PROKURATURA WOJEWÓDZKA
Wydział Śledczy
ul. Świętokrzyskiego 127
00-950 Warszawa
(2)

Warszawa, dnia 12 lipca 1983 r.

11 Gs 137/83

160
1082-110
S.T. 489/83
8.884

Wyn 272/83

Akt oskarżenia
przeciwko:

JERZEMU ALEKSANDROWI POPIELUSZCE, oskarżonemu z art. 194 kk
w zw. z art. 58 kk, art. 286 kk, art. 143 kk
art. 282a § 1 kk w zw. z art. 270 § 1 kk,
w zw. z art. 273 § 2 kk w zw. z art. 10
§ 2 kk.

Oskarżam:

JERZEGO ALEKSANDRA POPIELUSZKE, s. Władysława i Marianny
z d. Gniedziejko, ur. 23 września 1947 r.
w Okopach woj. białostockiej, zameld.
Warszawa, ul. Chłodna 15 m. 1321, zam.
Warszawa, ul. Hożjusza 2, kawalera,
bezdzielnego, o wykształceniu wyższym
teologicznym, księdza, rezydenta parafii
św. Stanisława Kostki w Warszawie, bez
majątku, nie karanego /k.19/.

/na wolności - środka zapobiegawczego nie stosowano/
o to, że:

I. w okresie od 1962 r. do końca czerwca 1984 r.
w Warszawie, Gdańsku, Częstochowie i innych
miejscowościach, działając przestępczym ciągle,
jako rezydent parafii kościoła pod wezwaniem
św. Stanisława Kostki, przy wykonywaniu obrzędów
religijnych w kościołach rzymskokatolickich pod
wezwaniem św. Stanisława Kostki w Warszawie, św. Bry-
gidy w Gdańsku, Klasztorze Jasnogórskim w Czę-
stochowie i w innych, w wygłaszanych kazaniach naduży-
wał wolności sumienia i wyznania w ten sposób, że
permanentnie oprócz treści religijnych zawierał
w nich zniesławiające władze państwowe treści
polityczne, a w szczególności posawiał, że władze
te posługując się fałszem, obłudą i kłamstwem

Wobec duchownego wszczęto dochodzenie w sprawie „nadużywania wolności sumienia i wyznania na szkodę interesów PRL”. Nękał go licznymi przesłuchaniami. Ostatecznie postawiono go w stan oskarżenia. Podjęto również nagonkę medialną, która miała zdyskredytować ks. Jerzego oraz przedstawić Msze św. za Ojczyznę jako polityczne zebrania. Na życie duchownego zorganizowano również kilka zamachów.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Morderstwo

19 października 1984 r. ks. Jerzy odbył ostatnią podróż. Wracał z Bydgoszczy, gdzie w kościele pw. Świętych Polskich Braci Męczenników odprawił Mszę św. dla ludzi pracy. Funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa przebrani za milicjantów zatrzymali samochód z ks. Popiełuszką. Ks. Jerzego brutalnie bito pałkami, związano i wrzucono do bagażnika. Ostatecznie skrupowano go tak, że każdy ruch powodował duszenie. Jego ciało wrzucono do Wisły.

To ostatnie zdjęcie ks. Jerzego przed morderstwem. Jego ostatnie publicznie wypowiedziane słowa brzmiały: „Módlmy się, byśmy byli wolni od lęku, zastraszenia, ale przede wszystkim od żądzdy odwetu”.

Zapora we Włocławku, z której zrzucono zmasakrowane ciało trzydziestosiedmioletniego kapłana.

Po odnalezieniu i wyłowieniu zwłok ludzie przynosili kwiaty i znicze na miejsce, w którym leżały zwłoki ks. Popiełuszki.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Męczeństwo

Zmasakrowane i skrupowane ciało ks. Jerzego Popiełuszki z przywiązanym workiem wypełnionym kamieniami. Zdjęcia tuż po wyłowieniu zwłok.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Pogrzeb

Informacja o porwaniu księdza wywołała narodowy wstrząs. Do żoliborskiego kościoła przybywało tysiące ludzi. Rozpoczęło się wielkie narodowe czuwanie połączone z modlitwą o odnalezienie ks. Jerzego... Jego ciało wydobyto z Wisły 30 października 1984 r., a pogrzeb odbył się 3 listopada. Trumnę z ciałem męczennika złożono do grobu przy kościele, w którym służył przez ostatnie lata życia.

Pogrzeb był religijno-patriotyczną manifestacją. Uczestniczyło w nim około miliona wiernych.

Katafalk przykryty był białą-czerwoną flagą Polski, która ciągnęła się aż od wieży kościoła. Nad trumną umieszczono napis: „Bóg – Honor – Ojczyzna”, będący moralno-duchową triadą narodu polskiego. Wbrew planom komunistów, pogrzeb był manifestacją pokoju, a ludzie nawoływali do przebaczenia i pojednania – tak, jak uczył ich ks. Jerzy.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

Boże Narodzenie

kompozycja szopki bożonarodzeniowej w warszawskim kościele pw. św. Stanisława Kostki w 1984 r.

W bagażniku, gdzie znajdowały się zwłoki, położono figurkę Dzieciątka Jezus.

Ks. Jerzy został zabity by narodzić się na nowo w chwale świętości, by ze śmierci przejść do życia.

Żłóbek i krzyż należą do tej samej tajemnicy odkupieńczej miłości Boga.

Trzy ciemne figury, symbolizowały porywaczy i oprawców kapłana. W rozważaniach różańcowych 19 października 1984 r. ks. Jerzy powiedział: „Tylko ten może zwyciężyć zło, kto jest sam bogaty w dobro, kto dba o rozwój i wzbogacenie siebie tymi wartościami, które stanowią o ludzkiej godności dziecka Bożego”.

Jerzy Popiełuszko (1947-1984)

U grobu

Grób duchownego jest miejscem pielgrzymek i modlitw wiernych. Jest to świadectwem wciąż rozwijającego się kultu męczennika. Od 1984 r. do jego grobu przybyły miliony wiernych. Hołd ks. Jerzemu Popiełuszce oddało wielu hierarchów Kościoła oraz przedstawiciele różnych państw. 6 czerwca 2010 r. w Warszawie delegat Ojca Świętego Benedykta XVI abp. Angelo Amato w obecności biskupów i tysięcy wiernych beatyfikował ks. Jerzego Popiełuszkę. Jego grób jest ważnym miejscem na mapie Warszawy i Polski.

Ojciec Święty Jan Paweł II przy grobie męczennika, 14 czerwca 1987 r.

Wizyta Prezydenta Rumunii Emila Constantinescu, styczeń 1997 r.

Wizyta późniejszego prezydenta USA Georga Busha, 18 września 1987 r.

Ks. Jerzy Popiełuszko - Ofiara systemu komunistycznego

Autorzy

Maciej Cichoński / Magdalena Włodarczyk

Kurator wystawy

dr Grzegorz Szczecina (Polskie Radio S.A.)

Projekt i wykonanie

Krzysztof Kapłon

Konsultacja graficzna i dobór zdjęć

Maciej Figurski

Tłumaczenie

Magdalena Włodarczyk

Promotor

Polska Fundacja Narodowa

Podziękowania

Parafia św. Stanisława Kostki w Warszawie (Ośrodek dokumentacji kultu i życia ks. Jerzego Popiełuszki), Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Rodziny Cichońskich,